

Պ Ա Շ Տ Օ Ն Ա Կ Ա Ն

ՔԱՂՈՒՍԺԻ Ի ԿՈՆՏԵՆՍՅ ՎԵՂԵՓԵՌ ՀԵՅՐԵՊԵՏԻ.

Ս ԿՐՏԻՉ ԺԱՌԱՅ . . . ՇՆՈՐՀԱԶԱՐԻ Տ. ԳԱՐԵԳԻՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ . . . ՕՐՀՆՈՒԹԵԱՄԲ
ՅԱՅՏ ԱՌՆԵՄԷ՝

Եթէ Տ. Կարապետ վարդապետ Տեսուչ Հոգևոր Ղեմարանի
Ժառանգաւորաց Մայր Եթողոյ, որ ի 1897 ամէ մինչև ցայսօր ժա-
մանակի արժանապէս և մեծաւ հմտութեամբ վարէր զդժուարին
պաշտօն խմբագրութեան «Երարատ» ամսագրի, հրաժարի զարդիս
առ զժուարութեան պաշտաման տեսչութեանն: Երդ մեր զթախան-
ձանս նորին հաճեալ և զհրաժարականն ընկալեալ՝ կարգեմք զՔեզ
ի պաշտաման խմբագրութեան ամսագրի Հայրապետութեան Մերոյ:

Եւ այս կարևոր համարիմք տալ Քեզ զայսօսիկ հրահանգս յա-
ռաջնորդութիւն պաշտամանդ: Նախ՝ ջանալ մատչելի կացուցանել
զԵրարատն գիւղական քահանայից մերոց և հասարակութեան օգ-
տակար և պիտանի յօդուածովք՝ կրօնական, բարոյական, կրթական,
գիւղատնտեսական, առողջապահական և այլ բազմազան բովանդա-
կութեամբ: Երկրորդ ջան ի գործ դնել զօրացուցանել ըստ կոչման
ամսագրին Մ. Եթողոյս զգիտական, զպատմական, զմատենագրական,
զճնախօսական բաժինն առ ի բարձրացուցանել զբարի անուն և զգի-
տական համբաւ միաբանութեան սուրբ Լճմիածնի: Երրորդ՝ թոյլ տամք
Քեզ առ ի խրախոյս աշխատակցաց բանասիրաց՝ տալ նոցա ըստ
ցանկութեան իւրեանց զարտաւարութիւն յօդուածոցն առանձին
տետրակօք, եթէ առաւել իցեն յօդուածքն քան զմի թերթ տպա-
գրական: Չորրորդ՝ յանձն առնեմք Քեզ խորհրդակցութեամբ ընդ
բարձր Տ. Նախագահի Տպարանական ժողովոյն կարգել զմի ոմն
յանդամոց տպարանական ժողովոյն տնօրինել ըստ հաճութեան Չե-
րում՝ զտպագրութիւն և զայլ պիտոյս հրատարակութեան ամսագրին
Մերոյ, իսկ զնշանակելն սրբագրչին թողումք ի կամս Քո, զորմէ և
յայտարարեսցես Մեզ:

Հայրապետական հրամանք.

Կոնդակ յանուն Տ. Գրիգոր եպիսկոպոսի Գառնակերեան յաղագս ձեռնադրելոյ ի քահանայ զհնգեօին ընծայացուս. թ. 1420:

— Եանուն փոխ. թեմակալին Երեանայ Տ. Սուքիաս արքեպս. ի, որով յայտնեցաւ կարգումն Միքայէլ վրդ. ի ի վանահայր Անուոյ. թ. 1429:

— Եանուն նախագահի և հոգարարձութեան զպրանոցին Երեանայ, որով կարգի Գրիգորն վանքեան ուսուցիչ թեմ. զպրանոցին ի տեղի Եովհաննու Մուսարեգեան. թ. 1430:

— Եանուն Կոնստանտինային Հայոց Շամախոյ, որով յայտնի զկարգմանէ Արսէն վրդ. ի ի դործակալ եկեղեցեաց Բաղու քաղաքի. թ. 1437:

— Եանուն Հոգարարձութեան թեմ. զպրանոցին Արցախու, որով հաստատեցան անդամք հոգարարձութեան Զաւատ րէզ Խանեանց, Գրիգոր Բալանթարեանց և Սարգիս Խաչատրեանց. թ. 1456:

— Եանուն Սինօզի, որով առաքեցան ռէղայք թուով եօթն. հինգն մի մի հազար րուրչ. և մին երեք հարիւր և միսն մի հարիւր, նուիրեալք ի Մեծ. եղբարց Ժամհարեանց վասն Գեորգեան Ժառանգաւորաց Ծեմարանի. թ. 1465:

— Եանուն Կոնստ. Շուշուայ, ի յանդիմանութիւն՝ յաղագս անուշադիր վիճելոյ նորա ի Թոյլառութիւն պատկաց, որք բազում անգամ կատարին ի վերայ անշափահասից. թ. 1471:

— Եանուն Սինօզի սրբոյ Էջմիածնի, որով պատուիրի անպայման Թոյլառել զպատկս յեօթներորդում աստիճանի ազգականութեան. թ. 1490:

— Եանուն Տիկին Տիրուհւոյ Պոպովեան և բժիշկ Խաչակայ Աղաջալեան, ընդ որում վերադարձուցաւ յատակագիծն շինութեան զերեւմանի Մարգարայ Պապով. թ. 1493:

— Եանուն քահանայից և Ժողովրդեան ոմանց զիւզօրէից Դարալագեազու յաղագս նպաստելոյ վանահօր վանուց Գնդիվազու՝ Տ. Մամբրէ արեղայի. թ. 1494:

— Եանուն Սինօզի ս. Էջմիածնի, որով յայտնի հաստատութիւն Տ. Նսայի արքեպս. ի թեմակալ Շամախոյ և Տ. Մակար եպս. ի յանգամ սինօզի. թ. 1512:

— Եանուն վանական կառավարութեան, որով պատուիրի տալ Խաչիկ վրդ. ի զ300 ոսկի մնացորդաց ռոճկի նորին. թ. 1514:

— Եանուն Սինօզի ս. Էջմիածնի, որով յայտնեցաւ կարգումն Տ. Եղիշէ վրդ. ի Ա. հարսեան յանգամ վանական կառավարութեան Մ. Աթոռոյ ընդ Համազասպ և Ղեռնդ վարդապետաց. թ. 1519:

— Եանուն Ժողովրդեան Ալեքսանդրապօլու յաղագս նպաստելոյ արկածելոյ զիւզօրէիցն Ախալքալաքի. թ. 1551:

— Եանուն փոխ. Ալեքսանդրապօլու Տ. Մատթէոս վրդ. ի յաղագս հանգանակելոյ զկամաւոր նուէրս յանուն արկածելոյ Ախալքալաքի և գնալոյ առ տեղեաւն և տալոյ տեղեկութիւն վեհափառին. թ. 1552:

— Եանուն Առաջնորդին Պարսկաստանի և Հնդկաստանի, որով տուան նմա ինչ ինչ հրահանգք յաղագս պաշտաման իւրոյ. թ. 1555:

Հայրապետական պարգևք

— Ենտրեցան կոնդակք հայրապետականք յաղագս կրելոյ զքահանայական լանջախաչ յանուն Գրիգոր քհ. Տ. Կարապետեան Երեքին Տարդաւու զեղջի, Գորրիէլ ա. քահանայի Խանչեան Ս. Խաչ եկեղեցւոյ Խաչիկաւորի (ի Պօլիս), Դարեգին ա. քահանայի Երամեան Ռոտոսթոյ քաղաքի, Մամբրէ քհ. Բիրաղեան ի նմին քաղաքի. թ. 1532, 1557—9:

Կոնդակ վարդապետական լանջախաչի յանուն Տ. Եղիա վրդ. ի Հասան—Ջալալեան. թ. 1525:

— Եաղագս սե ծաղկեայ փիլոնի յանուն Ղուկաս վրդ. ի Եղիազարեան և Մատթէոս վրդ. ի Ալոյեան յԵրնջակ. թ. 1526, 1543:

Արժանացողք հայրապետական զոհոնակութեան եւ օրհնութեան

Կոնդակ օրհնութեան յանուն Տեօփ Լազարեան Ծեմարանի ուսուցչապետ Գրիգորի

Խալաթեան՝ յաղագս հրատարակութեան զգիր ըստ Մանգորդաց. Թ. 1506:

— Օրհնութեան և շնորհակալութեան յանուն Պատրիարքին Նրուսաղիմայ Տ. Յարութիւն Ս. արքեպս.-ի և միաբանութեան՝ վասն յառաջիկայ 1900 ամի. Թ. 1507:

— Օրհնութեան և գոհունակութեան յանուն ուսուցչացեալաց Օսկար Փլայկեր և Ռիխարդ Շմիտզ Գերմանացւոց ի Բերլին՝ յաղագս ուսուցանելոյ Տ. Կոմիտաս վրդ.-ի զարուեստ երաժշտութեան. Թ. 1508--9:

— Օրհնութեան յանուն Տիկին Մարգարտի Մ. Զիրնեանց Ն. Նախիջևանցւոյ յաղագս մի հարիւր ր. նուիրաբերութեան Մ. Աթոռոյ. Թ. 1517:

Ծնորդաւորութիւն.

Կոնդակ շնորհաւորական յանուն Աղէքսանդրի Եղիշեան Բիշմիշեանց յաղագս ստանալոյ նորա զԱ. աստիճան շքանշանի Ս. Ստանիսլաւի. Թ. 1518:

ԿՐԾՆԱԿԱՆ

Ս. ՅԱՅՏՆՈՒԹԻՒՆ.

«Անաստիկ աւեսարանն մեզ ուրախութիւն մեծ, որ եղիցի աւանայն ժողովրդեանն, զի ծնաւ մեզ այսօր Փրկիչ, որ Եօդեալ Տէր ի Բաղաթի Դարի: Եւ այս մշակակ մեզ, գտանիցի մանուկ պատեալ ի խանութարս, և եղև ի մայրս:

Ղուկ. Բ. 10—12:

ՅԱՅՏՆՈՒԹԵԱՆ զիշերս հրաշալի՜ զիշեր... Ահա կրկին խաւարի մէջ ծագում է Տիրոջ փառքի լոյսը և հրեշտակային մի ձայն աւետում ամբողջ աշխարհին այն ուրախութիւնը, որ քրիստոնէական յայտնութեան առաջին զիշերը Բեթղեհէմի հովիտներին բերաւ: Դ՛նչ զիշեր էր այդ—Նոր

մենք ցուրտ ձմեռն երեսից փախած մի տաք անկիւն ենք որոնում՝ ապահով յարկի տակ, իսկ դուրսը բուք է ու սառնամանիք՝ զրծուար կարող ենք հասկանալ, որ այդպիսի մի զիշեր բացօթեայ հովիտներ են եղել բաց երկնքի տակ մակաղած հօտեր, ստեպն այնտեղ դէպի հարաւ՝ Բեթղեհէմի լեռներում: Թղենիներն ու ձիթենիներն աշխարհում սառնամանիք չկայ: Նրեւի մի ցուրտ ու պարզրկայ զիշեր էր այն, դուցէ ջերմանալու և իրենց ընթրիքը պատրաստելու համար մի փոքրիկ խորոյկ ևս վառել էին հովիտները, որ արդէն մարելու մօտ էր. նիրհում էր հօտը, շուրջը արող հանդիսաւոր լուծեան մէջ մօտիկ առուակի ներդաշնակ խոխովներն էր միայն լսուում և երեւում էին ժայռերի ու բլուրների մշուշազդեստ ստուերները. իսկ վերեւ ձգուում էր հարաւի կայոյտ ու ջինջ երկնակամարը, անհամար պայծառ փայլուն աստղերով անհուն, անթափանցելի վեճում ու խորհրդաւոր... Ո՛ւր աւելի մօտ է մարդ Նրկնաւորին, քան մի այսպիսի միջավայրում, ո՛ւմ հոգին աւելի պատրաստ կլինէր և սիրտն աւելի ազատ Նորա յայտնութեան սքանչելի խորհուրդն ընդգրկելու, քան այն կէս արթուն, կէս երազի մէջ՝ Աստուծոյ ստեղծած բնութեան անարատ զրկում հանգչող պարզ հովիտներին—Մի հովիւ էր հաւատոյ հայրն Արաւհամ իւր հօր խաշներն էր արածեցնում Խառանի անտպատում և միամիտ երկիւղածութեամբ աստղերի լեզուն էր ուսումնասիրում երբ աստեղագարը երկինքը բացուեցաւ՝ այդ երկնքի Թաղաւորը խօսեց նորահեռ և ապագայի համար մեծ օրհնութիւն աւետեց: Հովիւ էր Մովսէս՝ աստուածային օրինաց թարգմանը. Բորիս լերան ամայի ըստորոտում իւր աներ Եթովի հօտը նստեցրել խոր մտածմունքների մէջ էր ընկզմել, իւր թշուառ ազգի շարչարանքներն էր մի առ մի միտը բերում և սրբազան լերան մօտ խորշերին աչքը սեւեռած պատգամ էր հարցնում երբ երեւցնորան հայրերի Աստուածը անկեղ մօրենու մէջ և Խարայէլի փրկութեան պատգամը առաւ: Հովիւ էր նաեւ այն հուժկու մարգարէն Ամսփս, որ նոյն այս Եօդեայի լեռների մէջ մի թիթենու տակ